FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 22 ta' Ġunju 2023

Appell numru 229/2022

Il-Pulizija
vs.
Peter Paul AZZOPARDI

Il-Qorti rat is-segwenti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell ta' Peter Paul AZZOPARDI (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 128758M) minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) fis-6 ta' Mejju 2022 fejn ġie mixli talli:

(i) Nhar il-11 ta' Marzu 2021 għal ħabta tal-16hrs u fil-ħinijiet ta' qabel, fl-inħawi tar-Rabat u f'dawn il-gżejjer waqt staġun magħluq għat-teħid tal-għasafar, ħa jew ipprova jieħu b'xi mezz, xi għasfur u dan bi ksur tar-Regolamenti 18(1)(ċ) tal-A.L. 79 tal-2006 hekk kif emendat bl-L.S. 549.42 tal-Liġijiet ta' Malta;

(ii) Aktar talli fl-istess data, ħin, lok u ċirkostanzi ikkaċċja jew ipprova jikkaċja, ħa jew ipprova jieħu b'xi mezz li jkun xi għasfur u għaldaqstant naqas milli jissodisfa l-kundizzjonijiet kollha speċifikati fil-liċenzja u f'kull liġi oħra u dan bi ksur tar-Regolament 12(1) tal-A.L. 79 tal-2006 hekk kif emendat bl-L.S. 549.42 tal-Liġijiet ta' Malta;

(iii) Aktar talli fl-istess data, ħin, lok u ċirkostanzi, ħa jew ipprova jieħu għasfur li huwa protett taħt dawn ir-regolamenti, jekk mhux skond

dawn ir-regolamenti u skond il-kundizzjonijiet ta' kull liċenzja li tingħata taħtha u dan bi ksur tar-Regolament 4(1)(a) tal-A.L. 79 tal-2006 hekk kif emendat bl-L.S. 549.42 tal-Liġijiet ta' Malta;

(iv) U aktar talli fl-istess data, ħin, lok u ċirkostanzi, ikkaċċja jew ipprova jikkaċċja, ħa jew ipprova jieħu xi għasfur billi wża lixki tal-għasafar protetti u dan bi ksur tar-Regolament 7(1)(i) tal-Avviż Legali 79 tal-2006 hekk kif emendat L.S. 549.42 tal-Liġijiet ta' Malta.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, wara li rat ir-regolamenti 18(1)(ċ), 4(1)(a), 7(1)(i) tal-Avviż Legali 79 tas-sena 2006 illiberat lill-imputat appellant mit-tieni imputazzjoni filwaqt li sabitu ħati tal-ewwel, tat-tielet, u tar-raba' imputazzjoni dedotti fil-konfront tiegħu u konsegwentement ikkundannatu għal piena ta' multa ta' elf u tmin mitt Euro (€1,800). In oltre, fit-termini tar-regolament 27 tal-Avviż Legali 79 tas-sena 2006 u r-regolament numru 8 tal-Avviż Legali 339 tas-sena 2020, ordnat is-sospensjoni ta' kull liċenzja jew permess relevanti maħruġ taħt ir-regolamenti tal-2006 dwar il-Konservazzjoni tal-Għasafar Selvaġġi u taħt it-Taqsima XV tal-Kodiċi tal-Liġijiet tal-Pulizija għall-perjodu ta' sentejn mid-data tas-sentenza.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi l-appellant AZZOPARDI appella minn din is-sentenza fejn talab lil din il-Qorti sabiex joġgħobha tvarja s-sentenza appellata billi tikkonfermaha f'dik il-parti fejn illiberat lill-appellant mit-tieni imputazzjoni u tikkanċella u jew tillibera f'dik il-parti fejn sabet ħtija jew f'każ li s-sentenza tibqa' invarjata, sabiex tingħata piena aktar ekwa u ġusta fiċ-ċirkostanzi tal-każ u dan wara li stqarr is-segwenti (in suċċint):

i) **L-ewwel aggravju: apprezzament tal-provi dwar l-insib**: il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) ma setgħetx legalment u raġonevolment tasal għad-deċiżjoni ta' ħtija. Sabiex tinstab ħtija l-Prosekuzzjoni riedet tipprova li kien hemm active trapping għaddej. Skond il-ġurisprudenza tagħna il-fatt waħdu li persuna tkun viċin mansab anki jekk kien hemm xi għasfur fil-gaġġeġ ma jfissirx li jkun għaddej active trapping;

ii) Il-mistoqsija li għandha ssir hija mistoqsija sempliċi u din hija jekk fiċ-ċirkostanzi li waslu għal dawn l-imputazzjonijiet kienx hemm active trapping mill-appellant jew le. Mhux biżżejjed li għax persuna dehret ġo filmat jew xhud jgħid li ra persuna tiġbor għasafar jew xbiek sabiex tinstab ħtija fl-appellant. Biex wieħed jista' jgħid li kien hemm insib iridu jiġu ppruvati tlett elementi: i) l-azzjoni pożittiva tal-bniedem, ii) mansab li jista' jaqbad l-għasafar u allura jkollu l-mollol jew lasktu, lasti, spag u xbiek iii) l-għasafar sabiex jintużaw bħala taħrik u għar-rikjamar jew birdcallers.

iii) Illi jekk wieħed jara l-provi kif prodotti jsib li l-prosekuzzjoni ma ppreżentat l-ebda prova jew għall-anqas ma pprovditx l-aħjar prova sabiex tissostanzja li veru kien qiegħed isir active trapping kif allegat. Illi dan qiegħed jingħad għaleix il-prosekuzzjoni ma sabet xejn fuq il-post li juri li kien qiegħed isir active trapping. Tant hu veru dan li fuq il-post kulma nstab kien għasfur wieħed ġo gabjetta fil-kamra tal-mansab. Illi l-istess prosekuzzjoni apparti dan l-għasfur ġo gaġġa fil-kamra tal-mansab, ma sabet ebda għasfur ieħor li jista' jintuża bħala taħrik jew mezz ieħor ta' rikjamar għal għasafar bħal birdcallers li finalment huma dawk l-affarijiet li jagħmlu l-attivita' tal-insib possibbli u dan għaliex xibka waħda mal-art ma jsirx insib biha;

iv) Illi fix-xhieda tiegħu PS 1030 uża l-kliem li kien sab ix-xbiek mifrux u kkargat lest sabiex jintuża u dan peress li kien hemm l-istess xbiek u vireg. Pero l-istess surġent li għandu esperjenza vasta fil-ALE u l-EPU ma semma mkien li kien hemm xi mollol jew lasktu apposta li jintuża min-nassaba sabiex ikun possibbli li jinqaleb ix-xbiek. Illi dan in-nuqqas li jissemma' jekk kienx hemm mollol jew lasktu għamlu kemm PS 1030 kif ukoll PC 789 u allura dan għandu jikkonferma li tassew dawn l-elementi kienu neqsin mill-mansab u ma kienx qiegħed isir active trapping.

v) Illi mill-provi ma jirriżulta minn imkien li l-appellant f'xi mument qabad jew ipprova jaqbad xi għasfur, protett u mhux jew li wża lixka sabiex dan ikun possibbli.

vi) Illi x-xhud okulari Fiona Burrows li kienet hi li rraportat li kien qiegħed isir illegal trapping fix-xhieda tagħha qalet li lill-appellant hija ma kinitx ratu ma kienet taf xejn fuqu.

vii) Illi meta l-pulizija fittxew fuq l-appellant ma sabu xejn fuqu u ma ssekwestraw l-ebda birdcaller, sfafar jew xi ħaġa oħra li tindika li l-appellant kien fil-verita' qiegħed jonsob. Ħadd mill-Pulizija ma qal illi ra lill-appellant jonsob pero kien biss PS 1030 li qal li kien ra lill-appellant jaħrab minn fuq il-mansab. Illi l-appellant fix-xhieda tiegħu jiċħad b'mod kategoriku li huwa kien uża xi birdcaller u anki ċaħad bil-qawwa kollha li kien qiegħed jonsob.

viii) **It-tieni aggravju – kunflitt ta' provi:** illi l-appellant għażel li jagħti x-xhieda tiegħu quddiem l-ewwel Qorti fejn huwa xehed illi nhar il-11 ta' Marzu 2021 l-appellant flimkien ma' kuġinuh Carmel Azzopardi kienu marru fl-inħawi ta' Miġraħ Ferħa sabiex jaraw jekk il-baħar kienx jippermetti li jitfgħu n-nasses għal vopi u fil-fatt huma ma

setgħetx jistadu għax il-baħar ma kienx jippermetti. Fix-xhieda tiegħu kompla jgħid li la darba ma setgħux jistgħadu huma marru sabiex jaqtgħu xi ful minn għalqa ta' xi ħbieb tagħhom li tinsab fil-viċinanzi u li l-kuntistabbli kien mar fuqhom meta kienu f'din l-għalqa;

ix) Illi l-appellant caħad li huma ġrew sabiex jaħarbu mill-Pulizija u anki xehed illi ma kienx possibbli għalih li jiġri l-ġiri li qalu li ġera l-pulizija u dan peress li għandu kundizzjoni f'qalbu li jsoffri minnha. Fil-fatt huwa anki ppreżenta ċ-ċertifikati mediċi li jikkorraboraw dak li kien qiegħed jgħid;

x) Illi x-xhieda tal-appellant kienet ukoll ikkorraborata mix-xhieda illi ta l-kuġin tiegħu Carmel Azzopardi illi wkoll xehed fil-proċeduri quddiem l-ewwel Qorti;

xi) Illi meta wieħed jara x'qalu l-Pulizija issib li meta dawn waslu fuq il-post kien hemm diversi nassaba li bdew jaħarbu min fuq l-imnasab tagħhom u allura jista' jkun li dawn ħadu żball u ħaltu lill-appellant ma' xi ħadd ieħor;

xii) Illi jekk wieħed jara x-xhieda li taw il-pulizija minn imkien ma jirriżulta li dawn taw xi deskrizzjoni eżempju ta' x'kien liebes lil min raw jaħrab u x'kien liebes l-imputat liema deskrizzjoni forsi kienet twassal għal konfort illi fil-verita' kienu identifikaw il-persuna ġusta;

xiii) Illi għalkemm PS 1030 qal li qed jagħraf lill-appellant fl-awla din il-prova l-aktar li tista' twassal kienet li dan kien qiegħed jagħraf lill-appellant bħala l-persuna li huwa kellem wara li PC 789 kien ħa lill-appellant ħdejh imma din l-identifikazzjoni żgur ma tistax twassal għall-assikurazzjoni li l-appellant u l-persuna li ra PS 1030 taħrab minn fuq il-mansab kienu l-istess persuna u jekk stess dan kien l-istess persuna, dan il-fatt waħdu mgħandux ifisser illi huwa kien qiegħed iwettaq xi attivitita' ta' insib u dan anki skond direzzjoni mogħtija mill-Qrati tal-Appell kriminali;

xiv) illi għalkemm huwa minnu li mhux kull kunflitt fil-provi jwassal għal-liberatorja, la kien safe u lanqas satisfactory anzi ċertament perikoluż li l-ewwel Qorti straħet biss fuq ix-xhieda mogħtija mix-xhieda miġjuba mill-Prosekuzzjoni u skartat kompletament ix-xhieda mogħtija mill-appellant u kuġinuh;

xv) illi huwa wkoll rassodat fid-duttrina u fil-ġurisprudenza tagħna, il-prinċipju li l-provi indizzjarji fil-kamp kriminali jridu jkunu univoċi, iwasslu għall-konklużjoni waħda u jridu jkunu suffiċjenti sabiex inisslu konvinċiment morali f'moħħ il-ġudikant lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni mir-reita' tal-imputat.

xvi) **It-tielet aggravju: aggravju fuq il-lok**: illi għalkemm verament il-komparixxi li fuqha hemm l-imputazzjonijiet hija ritenuta bħala un avviso a comparire, l-imputazzjonijiet huma dejjem ta' indoli penali. Ir-regoli tal-proċedura ma jistgħux jiġu interpretati b'mod wiesa' tali li l-parametri tal-azzjoni penali jiġu spustati jew mibdula. Illi jekk wieħed jara l-affidavits provduti u xhieda mogħtija bħala lok fejn allegatament kien qiegħed issir l-insib legali dejjem ġie riferut bħala Miġraħ Il-Ferħa filwaqt li jekk wieħed iħares lejn il-kliem profferut fiċ-ċitazzjoni ssib li bħala lok il-Prosekuzzjoni wżat il-kliem 'tixli lill-

imputat talli fil-11 ta' Marzu 2021 fl-inħawi tar-Rabat'. Issa bħal ma taf din l-Onor.Qorti huwa paċifiku illi Rabat Malta u Rabat Għawdex huma żewġ postijiet għal kollox differenti minn xulxin u kellha tkun il-Prosekuzzjoni li tindika b'mod ċar għal liema lok qiegħda tirreferi. Aktar minn hekk ma nġabet ebda prova li turi li Miġrat il-Ferħa li qed isemmu fix-xhieda u fl-affidavits huwa parti minn xi Rabat li qed jirreferu għalih. Illi dawn id-dettalji dwar il-lok jintħieġu u li faċilment setgħu jingħataw mill-Prosekuzzjoni u dan sabiex iknu konformi ma' dak li qeda tirrikjedi l-Liġi fl-artikolu 360 tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta. Dawn ir-rekwiżiti huma neċessarji sabiex wieħed ikun jista' jipprepara adegwatament id-difiżi tiegħu. Il-Prosekuzzjoni kien jeħtieġilha tipprova li Miġrat Il-Ferħa huwa parti mir-Rabat li qeda talludi għalih fiċ-ċitazzjoni. Dan mgħamlitux u minħabba dan il-fatt biss ma setgħetx issib ħtija.

xvii) **Aggravju fuq il-piena:** il-piena inflitta hija waħda eċċessiva tenut kont taċ-ċirkostanzi tal-każ.

D. L-IRWOL TA' DIN IL-QORTI, IL-PRINĊIPJI LEGALI BAŻIĊI LI DIN IL-QORTI SSEGWI U LI FUQHOM TASAL GĦAD-DEĊIŻJONIJIET TAGĦHA

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni. Ir-rwol tagħha huwa li tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati. Din il-Qorti ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta din tkun għamlet apprezzament korrett tal-provi li jkunu inġiebu quddiemha. Dwar l-irwol ta' din il-Qorti bħala Qorti tal-Appell Kriminali, fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal hekk:

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma

kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Għalhekk bħala regola[2] din il-Qorti tal-Appell Kriminali ma tagħmilx evalwazzjoni ġdida tal-provi u tiddeċiedi l-każ hi mill-ġdid b'mod li tissostitwixxi dak ix-xogħol li tkun għamlet il-Qorti tal-Maġistrati qabilha. Il-Liġi timponi l-obbligu fuq il-Qorti tal-Maġistrati li tagħmel l-analiżi tal-provi u tal-argumenti legali fil-kawża biex imbagħad tkun dik il-Qorti li tasal għall-konklużjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew mhux ħati tal-imputazzjonijiet li jkunu inġiebu għall-ġudizzju tagħha. Imbagħad jekk xi parti tħossha aggravata minn dik is-sentenza, il-Liġi tipprovdi r-rimedju ta' reviżjoni ta' dik is-sentenza quddiem din il-Qorti. Għalhekk bħala regola, ir-rwol ta' din il-Qorti mhux dak li tissostitwixxi x-xogħol li tkun għamlet il-Qorti tal-Maġistrati iżda li tirrevedi x-xogħol li jkun sar minn dik il-Qorti biex tara jekk il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx, legalment u raġonevolment, tasal għall-konklużjonijiet li tkun waslet għalihom. Din il-Qorti tagħmel dan billi tistħarreġ hi stess il-provi li jkunu inġiebu quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u l-argumenti li jkunu saru quddiemha. Tant hu hekk li huwa biss f'każijiet eċċezzjonali li din il-Qorti tista' taċċetta li jiġu prodotti provi ġodda fi stadju ta' appell.[3]

6. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-

---

tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.
[3] U dan biss fil-parametri tar-restrizzjonijiet imsemmija fl-artikolu 424 tal-Kodiċi Kriminali.

provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, **anke jekk in bażi tal-istess provi din il-Qorti setgħet tasal għal konklużjonijiet differenti**, din il-Qorti xorta ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, u waslet għal konklużjoni jew waħda mill-konklużjonijiet li hija setgħet legalment u raġonevolment tasal għalihom in bażi għall-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha u allura tkun waslet għal konklużjoni li fiċ-ċirkostanzi tal-każ kienet korretta jew waħda mill-konklużjonijiet korretti li setgħet tasal għalihom, din il-Qorti ma tkunx tista tibdel dik il-konklużjoni sempliċiment għaliex ma tkunx taqbel magħha għax kienet konklużjoni differenti minn dik li din il-Qorti kienet tasal għaliha li kieku kienet qed tiddeċiedi hi l-każ.

7. Apparti minn hekk il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati. Biex il-konklużjoni tal-Qorti tal-Maġistrati tkun tista' tiġi mibdula fl-istadju tal-appell, din il-Qorti trid tkun konvinta li, in bażi għall-provi u l-argumenti legali li tresqu quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, dik il-Qorti ma tkunx setgħet legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni li tkun waslet in kwantu bħala riżultat ta' dawk il-provi il-konklużjoni li tkun waslet għaliha l-Qorti tal-Maġistrati ma setgħetx tkun dik jew waħda minn dawk li tkun waslet għalihom. Dan allura jfisser li biex din il-Qorti tkun tista' tirrevedi jew tibdel dik il-konklużjoni jkun irid jirriżulta li l-Qorti tal-Maġistrati tkun b'xi mod żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha. Huwa frott ta' dan l-iżball li jkun sar mill-Qorti tal-Maġistrati li allura jagħti lok lil din il-Qorti tqis li ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet li jkunu ġew milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. F'dak il-każ allura ma jkunx jista' jingħad li l-Qorti tal-Maġistrati tkun setgħet legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni li tkun waslet għaliha biex b'hekk, din il-Qorti bħala Qorti tal-Appell Kriminali u allura qorti ta' reviżjoni jkollha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[4]

[4] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta'

8. Din il-Qorti trid allura tara jekk u safejn dawn il-provi li jkunu prodotti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati jkunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali. Allura trid tistħarreġ kemm dak il-provi jkunu legalment ammissibbli kif ukoll sostantivament rilevanti.

9. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

10. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li bħala regola għandha tinġieb il-prova l-iktar sħiħa u sodisfaċenti li l-każ ikun jagħti kif ukoll li ma jitħalla barra ebda xhud li x-xiehda tiegħu tkun importanti. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, jekk ix-xiehda tiegħu tiġi emnuta minn min ikun irid jiġġudika l-każ, allura din ix-xiehda titqies li tkun biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqslikieku l-fatt ikun ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Għalhekk huwa legalment korrett u permissibbli li Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss. Dan il-prinċipju ġie konfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati iddeċidew fil-passat.[5]

11. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-**best evidence rule**, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-**

Diċembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

[5] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

Repubblika ta' Malta vs George Spiteri deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.

12. Illi allura l-aħjar prova u l-prova l-iżjed sħiħa bħala regola tmur lil hinn minn prova li tkun milquta mir-regola tal-esklużjoni tal-**hearsay evidence**. Fil-fatt din ir-regola tiġi applikata fil-kamp penali Malti b'manjiera partikolari. L-artikoli 598 u 599 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap 12) li jirregolaw **il-hearsay evidence**, u reżi applikabbli fi proċedimenti quddiem Qrati ta' Ġustizzja Kriminali bis-saħħa tal-artikoli 520(1)(d) u 645 tal-Kodiċi Kriminali jgħidu kif ġej:

> **598.** (1) Bħala regola, il-qorti ma tiħux qies ta' xiehda dwar fatti li x-xhud igħid li ġie jafhom mingħand ħaddieħor jew li qalhom ħaddieħor li jista' jinġieb biex jagħti xiehda fuq dawk ilfatti.
>
> (2) Il-qorti tista', ex officio, jew fuq oppożizzjoni tal-parti, ma tħallix jew tiċħad li jsiru mistoqsijiet bi skop li jittieħdu xiehda bhal dawk.
>
> (3) Iżda l-qorti tista' ġġiegħel lix-xhud li jsemmi l-persuna li mingħandha jkun sar jaf il-fatti li għalihom jirriferixxu dawk ilmistoqsijiet.
>
> **599.** Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra, l-aktar f'każijiet ta' twelid, ta' żwieġ, ta' mewt, ta' assenza, ta' servitù, ta' rjieħ ta'immobbli, ta' pussess, ta' drawwiet, ta' ġrajjiet storiċi pubbliċi, ta'reputazzjoni jew ta' fama, ta' kliem jew fatti ta' nies li mietu jew li jkunu assenti u li ma kellhom ebda interess li jgħidu jew jiktbu l-falz, u ta' fatti oħra ta' interess ġenerali jew pubbliku jew li jkunu magħrufa minn kulħadd.

13. Fil-kawża deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Janis Caruana** tal-14 ta' Mejju 2012 mill-Imħallef Lawrence Quintano il-kwistjoni tal-**hearsay evidence** kienet ġiet indirizzata b'dan il-mod:

> 21. Bir-rispett kollu, il-hearsay rule tagħna (fl-artikolu 599) mhix daqshekk riġida daqs kemm wieħed jaħseb. Fil-fatt l-ewwel parti ta' dan l-artikolu jgħid hekk:
> '599. Il-qorti tista', skont iċ-ċirkostanzi, tippermetti xiehda fuq kliem ħaddieħor u tieħu qies tagħha, meta dan l-istess kliem ħaddieħor ikollu, fih innifsu, importanza

sostanzjali, fuq il-meritu tal-kawża jew ikun jagħmel parti mill-meritu; inkella meta dan ħaddieħor ma jkunx jista' jinġieb biex jixhed, u l-fatti jkunu tali li ma jkunux jistgħu jiġu ppruvati sewwa xort'oħra,'

22. Fil-fatt fil-kawża 'Joseph Mary Vella et versus il-Kummissarju tal-Pulizija' il-Qorti Kostituzzjonali nhar it-13 ta' Jannar 1988 qalet hekk:
'Issa, fil-każ preżenti, si tratta ta' depożizzjoni ta' xhud dwar x'qallu ħaddieħor li ma jistax jiġi prodott minħabba li x-xhud ġie marbut bis-sigriet professjonali fuq l-identita' ta'dan il-ħaddieħor. Ċertament il-klem ta' dan il-ħaddieħor jistgħu, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, ikollhom importanza sostanzjali fuq il-mertu tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tara l-ebda raġuni l-għala għandha tiddipartixxi millkonlużjoni tal-ewwel qorti (li tħalli lil dan ix-xhud jiddeponi).'

23.Ukoll fl-Ingilterra u f'Wales ir-regola tal-hearsay m'għadhiex stretta daqsa qabel. Il-Qorti Europea Dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fil-każ ' Al-Khawaja and Tahery versus the United Kingdom' tal-15 ta' Diċembru 2011 (deċiżjoni tal-Grand Chamber) qalet hekk f'pargrafu 130:

'However, the Court notes that the present cases have arisen precisely because the legal system in England and Wales has abandoned the strict common law rule against hearsay evidence. Exceptions to the rules have been created, notably in the 1988 and 2003 Acts, which allowed for admission of ST's statement in Al-Khawaja's case and T's statement in Tahery's case.'

24. Fil-każ ta' Al-Khawaja, ST kienet għamlet rapport lill-Pulizija numru ta' xhur sewwa wara li kienet allegatament assaltata minn tabib. ST għamlet suwiċidju qabel il-ġuri. L-Imħallef li ppresieda ħalla li jinqara r-rapport waqt il-ġuri u ta direzzjonijiet appożiti. (Ara paragrafi 9 -19 tal-istess sentenza). Il-Grand Chamber ma sabitx vjolazzjoni talartikolu 6 (ara par.158 tas-sentenza).

25. Issa, jekk wieħed janalizza s-sitwazzjoni fil-każ li jinsab fil-preżent quddiem il-Qorti, ir-rapport bl-ebda mod ma jgħid li min għamel ir-rapport dwar is-serqa indika lill-appellant. Kieku kien hekk ir-rapport kien ikun prova li sar it-tali kliem iżda mhux prova li l-appellant wettaq is-serqa għalkemm l-istess rapport kien ikun jista' jintuża biex jikkorobora provi oħra. (Ara: Subramianiam v Public Prosecutor (1956) 1.W.L.R.956 at 969, PC).2 Fir-rapport odjern m'hemmx xi allegazzjoni bħalma ma għamlet ST fil-każ 'Al-khawaja vs UK' jew xi sitwazzjoni simili għal dak li aċċettat il-Qorti Kostituzzjonali. Hawn għandna biss rapport li saret is-serqa, ta' xhiex, fejn u meta. Min għamel ir-rapport mhux Malti, ma semma lil ebda persuna bħala suspettat, u ma jistax joqgħod jinġieb Malta biex jikkonferma li saret serqa ta' laptop. Terġa' min għamel irrapport ma joqgħodx f'xi pajjiż fil-viċin.

26. Għalhekk il-Qorti, wara li rat iċ-ċirkostanzi tal-każ, u wara li rat l-artikolu 599 tal-Kap 12 res applikabbli għall-Kap 9, qed tiddeċiedi li fil-proċess teżisti prova li hija ammissibbli. Ir-rapport huwa prova li saret is-serqa u ta' xejn aktar.

14. Oltre minn hekk fis-sentenza tal-Qorti Kriminali deċiża nhar l-24 t'Ottubru 2011 fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Mario Azzopardi** ġie deċiż is-segwenti:

Li l-artikoli relevanti dwar il-Hearsay Rule huma l-artikoli 598 u 599 tal-Kap 12 reżi applikabbli għall-Kap 9 bl-artikolu 645 tal-Kap 9.

Il-każ li mhux l-ewwel darba li ġie ċitat b'approvazzjoni dwar il-hearsay rule f'kawżi ta' natura kriminali huwa Subramaniam v. Public Prosecutor fejn insibu dan il-kliem:
'Evidence of a statement made to a witness by a person who is not himself called as a witness may or may not be hearsay. It is hearsay and inadmissible when the object of the evidence is to establish the truth of what is contained in the statement. It is not hearsay and is admissible when it is proposed to establish by the evidence, not the truth of the statement, but the fact that it was made. The fact that the statement was made, quite apart from its truth, is frequently relevant in considering the mental state and conduct thereafter of the witness or of some other person in whose presence the statement was made.'

Jekk wieħed jimxi mal-prinċipji ta' dan il-każ allura ċerti persuni li magħhom ikun tkellem l-allegat vittma jistgħu jkunu prodotti (per eżempju, psikologu, għalliem jew social worker, il-ġenituri jew qraba fil-qrib tal-allegat vittma). Dawn jistgħu jixhdu li l-allegat vittma tassew qal hekk. Tali xhieda hija biss prova li l-allegat vittma tassew qal hekk, iżda mhux li dak li qed jgħid l-allegat vittma huwa tassew minnu. Jekk wieħed jeżamina l-ewwel sentenza tal-artikolu 599 tal-Kap 12, wieħed jista' jikkonkludi li l-hearsay rule fil-Liġi tagħna mhix daqshekk assoluta. U filfatt hekk qalet il-Qorti Kostituzzjonali hija u tiddeċiedi il- każ 'Joseph Mary Vella et versus Il-Kummissarju tal-Pulizija' (13 ta' Jannar 1988) fejn il-Qorti kkonfermat digriet tal-Prim'Awla biex jitħalla jixhed Prokuratur Legali li kien marbut bis-sigriet professjonali. Dan tħalla jixhed mingħajr ma kellu jikxef isem it-terza persuna li kienet qaltlu biex il-fatti li fuqhom kellhom jixhed il-Prokuratur Legali. Peress li d-depożizzjoni, li tista' tkun hearsay, tista' tkun prova diretta li ntqal xi ħaġa, ma tistax tiġi esklusa flistadju tal-eċċezzjonijiet preliminari.

F'dak li huma deċiżjonijiet kriminali, il-Qrati tagħna issa ilhom sew isegwu il-prattika dwar il-hearsay rule. (Ara dwar dan il-punt: Ir-Repubblika versus Meinrad Calleja). Reċentement il-Qorti tal-Appell Kriminali diversament preseduta qalet hekk:'

Fil-limit tal-użu li għamlet l-ewwel Qorti tal-okkorenza msemmija, ma hemm xejn irregolari. Hu ben stabbilit li waqt li prova hearsay ma hix prova tal-kontenut ta' dak li jiġi rapportat li ntqal, hi prova li dak rapportat li ntqal fil-fatt intqal fiċ-ċirkostanzi, data, post u ħin li ntqal u in kwantu tali hi ċirkostanza li meħuda ma' provi u ċirkostanza oħra tista' wkoll tikkontribwixxi għall-apprezzament li tagħmel il-Qorti.' (1 t'April 2011 'Il-Pulizija versus Fabio Schembri' preseduta mill-S.T.O. il-Prim Imħallef Dr Silvio Camilleri).

15. Apparti dan fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawża fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Angelus Vella**, deċiża nhar it-30 ta' Lulju 2015, ir-regola dwar il-**hearsay evidence** ġiet spjegata b'dan il-mod kwantu sempliċi daqskemm ċar:

Ilu ben stabbilit minn din il-Qorti, kif anki rilevat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha, li mhux kull relazzjoni ta' x'qal ħaddieħor tikkostitwixxi hearsay evidence iżda jekk dak rapportat hux hearsay evidence jew le jiddependi mill-użu li wieħed jippretendi li jsir minn dak rakkontat. Jekk dak rakkontat jiġi preżentat bħala prova tal-kontenut tiegħu allura dak ikun hearsay evidence u bħala tali inammissibbli iżda jekk dak rakkontat jiġi preżentat mhux bħala prova tal-kontenut tiegħu iżda bħala prova li dak li ntqal verament intqal fiċ-ċirkostanzi ta' data, post u ħin li fihom intqal allura dan ma jkunx hearsay evidence u huwa ammissibbli għal ċerti għanijiet legali legittimi bħal sabiex tiġi kontrollata x-xiehda diretta tax-xhud li l-kliem tiegħu

ikun qiegħed jiġi rapportat jew, fiċ-ċirkostanzi idoneji, anki sabiex tiġi korroborata xiehda diretta oħra.

16. Huwa għalhekk li qabel xejn allura l-provi fi proċedimenti kriminali trid tkun l-aħjar prova u l-prova l-iżjed sħiħa. Biss dan ma jfissirx li f'ċerti każijiet dawn il-provi ma jistgħux iwasslu għal xi konflitt fil-provi prodotti. Kif gie ritenut fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[6]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

17. L-għan li titressaq l-aħjar prova u dik l-aktar sħiha huwa li kemm jista' jkun fil-proċess kriminali toħroġ il-verita storika. Iżda din hija l-ikbar sfida li jkollhom dawn il-Qrati minħabba li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal li tiġi skoperta dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb tiegħu. Minħabba f'hekk jeżisti r-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx id-don li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. U l-Qrati huma marbuta li fid-deċiżjonijiet tagħhom jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom.

18. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija mnisla mis-sistema Ingliż fejn persuna akkużata tista' tiġi misjuba ħatja biss meta fil-każ tagħha tkun inġiebet l-aħjar prova u dik l-aktar sħiħa u li bis-saħħa tagħha l-ħtija ta' dik il-persuna tkun ġiet pruvata **<u>lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni</u>**. Biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **<u>ma teħtieġx</u>** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi Maltija teħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali ssib akkużat ħati din trid tkun ċerta - lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni - "sure" fis-sistema Legali Ingliż,[7] li l-każ ikun seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni. Dan huwa l-livell ta' konvinċiment meħetieġ mill-Liġi biex tinstab ħtija; livell ta' konvinċiment li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet. Għalhekk biex tkun tista' tinstab ħtija fl-akkużat il-grad ta' suffiċjenza probatorja trid twassal lil min irid jiġġudika l-fatti

---

[6] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.

[7] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2

li jħossu ċert, “sure”, mill-ħtija tal-akkużat lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni.

19. Fil-każ Ingliż **Majid**,[8] Lord Moses stqarr hekk:

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

20. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[9] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being “sure”, in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

21. Il-livell ta’ konvinċiment fil-livell ta’ “sure” mhux ġdid għas-sistema Penali Malti fejn saħansitra l-Imħallef William Harding fis-sentenzi tiegħu kien jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju tal-konvinċiment sal-grad **<u>tas-sikurezza</u>**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiż mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t’April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f’dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **<u>b’sikurezza</u>** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat ta’ ħtija tal-imputat biex b’hekk ġja mill-1957 dik il-Qorti kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta’ sikurezza mal-grad ta’ konvinċiment lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll anke illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

22. Livell ta’ konvinċiment inqas minn dak tas-sikurezza huwa l-livell tal-bilanċ tal-probabbilitajiet. Dan huwa l-livell ta’ konvinċiment li huwa meħtieġ li jintlaħaq mid-Difiża fil-każ li din tagħżel li tressaq prova jew argument favur l-akkużat. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta’ probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, b’mod li minħabba f’hekk Qorti ta’ Ġustizzja Kriminali ma jkollhiex dik is-sikurezza fil-ħtija tal-akkużat, allura f’dak il-każ, dik il-Qorti ma tkunx tista’ ssib ħtija fl-akkużat u għandha tgħaddi sentenza

---

[8] ibid.

[9] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

li l-akkużat ma jkunx ħati. U huwa biss meta jkun hemm **<u>id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża</u>** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija konvinċiment lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

23. Issa l-Liġi tafda primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi u l-ġudizzju dwar jekk l-imputat huwa ħati jew mhux ħati tal-imputazzjonijiet li jkunu ġew miġjuba kontra tiegħu. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, in kwantu tkun il-Qorti ta' ġurisdizzjoni dwar il-meritu tal-każ partikolari, tkun fl-aħjar qagħda li tqis u tevalwa l-provi kollha għaliex, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Dik il-Qorti hija fdata bl-irwol li tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li bħala regola din il-Qorti – in kwantu hija Qorti ta' reviżjoni – ma jkollhiex l-opportunita li tagħmel.

24. U minn dan joħroġ kemm huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi, apprezzament tax-xiehda u l-eventwali deċiżjoni fil-meritu dwar il-ħtija tal-imputat f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. U huwa għalhekk ukoll li dan l-eżerċizzju li jsir minn dik il-Qorti fih responsabilita kbira; u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, b'mod li allura dak l-eżerċizzju ta' analiżi u skrutinju ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq. Kif spjegat iżjed il-fuq jiġi disturbat meta din il-Qorti ta' reviżjoni tara li d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati ma tkunx waħda minn dawk li legalment u raġonevolment setgħet tasal għalihom.

25. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn dik il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-Appell ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs. Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti ta' appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem, p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

26. Biex tagħlaq fuq dan il-punt, din il-Qorti tirreferi għall-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiż nhar is-7 ta' Marzu 2002 fejn dwar l-irwol aħħari ta' din il-Qorti tal-Appell bħala qorti ta' reviżjoni tas-sentenżi tal-Qorti tal-Maġistrati intqal li:

> F'dan l-ezercizzju pero' din il-Qorti ser issegwi l-insenjament ta' din il-Qorti diversament preseduta u dik tal-Qorti tal-Appell Kriminali minn appelli mill-Qorti Kriminali u cioe' li il-funzjoni ta' din l-Onorabbli Qorti mhux li terga taghmel gudizzju mill-gdid fuq il-kaz partikolarment ghal dak li jirrigwarda il valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-kaz, imma biss li tillimita ruha li tara jekk id-decizjoni tal-ewwel Qorti hix "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bazi tar-rizultanzi fil-prim'istanza. Mhux bizzejjed li din il-Qorti jista' jkollha opinjoni differenti mill-ewwel Qorti ghal dak li jirrizulta mill-provi, ghax, jekk l-ewwel Qorti setghet ukoll xorta wahda tasal ghad-decizjoni li waslet ghaliha fuq il provi li kienu quddiemha, mhux il-funzjoni ta' din il-Qorti li tissostiwixxi tali decizjoni bid-decizjoni taghha.

E. IL-KUNSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

27. Illi nhar il-11 ta' Marzu 2021, waqt staġun magħluq għall-insib, il-Pulizija daħlilhom rapport mingħand il-*CABS* li ġewwa l-inħawi ta' Miġrat il-Ferħa, limiti tar-Rabat, kien qiegħed isir insib illegali. Il-Pulizija – senjatament PS 1030 u PC 789 – irrikorrew fuq il-post fejn sabu diversi persuni fuq il-post li malli raw lill-Pulizija ppruvaw jaħarbu. Jirriżulta illi l-ewwel persuna li l-Pulizija lemħu ħarab minn fuq il-post b'vettura b'dan illi l-Pulizija kompliet tfittex fl-inħawi fejn PS 1030 seta' jara li minn dura mqabbad ma' mansab bi xbieki u vireg, ħarbet tiġri persuna. PS 1030 irnexxilu jilħaq persuna minnhom iżda kien PC 789 li telaq jiġri wara dik il-persuna li PS 1030 ra ħierġa minn ġod-dura malli lemħet lill-Pulizija. PC 789 intebaħ li oltre għall-persuna li telaq jiġri warajha kif indikata minn PS 1030, kien hemm persuna oħra tiġri magħha fejn dan eventwalment laħaqhom hekkk kif dawn waqfu jieħdu n-nifs. Illi PC 789 ħa lil dawn iż-żewġ persuni lura fejn kien hemm PS 1030 jżomm lil dik l-ewwel persuna li kien irnexxilu jaqbad minn tlieta li ħarbu jiġru fl-għeliqiei malli rawhom. PS 1030 għaraf lil waħda minn dawn iż-żewġ persuni li ħarbu għall-ġewwa l-għelieqi bħala dik li kien ra taħrab minn ġewwa d-dura liema persuna ġiet identifikata bħala Peter Paul

AZZOPARDI nonche' l-appellant u l-oħra bħala Carmel Azzopardi, il-kuġin tiegħu.

28. Illi AZZOPARDI ġie offrut lilu d-dritt għall-assistenza legali fejn wara li huwa rrifjuta ċaħad li kien qiegħed hemmhekk sabiex jonsob u ċaħad ukoll li l-mansab u l-oġġetti kollha relatati mal-insib kienu tiegħu tant li kienu l-Pulizija li żarmaw dan il-mansab u huwa rrifjuta li jiffirma għall-oġġetti hekk elevati mill-Pulizija. Sussegwentement, il-Pulizija ħarġu l-akkużi fil-konfront tal-persuni kollha li dakinhar tal-11 ta' Marzu 2021 kienu allegatament inqabdu jonsbu illegalment fl-inħawi ta' Miġrat il-Ferħa kif ingħad u l-appellant AZZOPARDI tressaq il-Qorti nhar is-6 ta' Mejju 2022 mixli kif ingħad.

Analiżi probatorja b'rabta mal-ewwel u t-tieni aggravju tal-appellant.

29. Illi dan il-każ jistrieħ interament fuq l-affidavit ta' PC789 M. Said u iżjed minn dan fuq ix-xhieda ta' PS 1030 Clinton Theuma li xehed viva voce quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) fis-seduta ta' nhar is-6 ta' Mejju 2020 bħala dak ix-xhud li ra lil żewġ persuni jitilqu jiġru jiġru malli lemħu lill-Pulizija. Dan ix-xhud kien ċar fi kliemu meta qal li huwa kien ra lill-appellant fid-dura u li mument minnhom l-appellant ħareġ jiġri mid-dura u flimkien mar-raġel l-ieħor li kien hemm miegħu u li kien ħdejn id-dura telqu jiġru flimkien. Meta dan is-surġent mar fuq il-post fejn kien hemm il-mansab u d-dura huwa sab li kien hemm ħabel tal-qlib li kien jagħti għal fuq il-mansab bix-xbieki armati kkargati.

30. PS 1030 iżid li kien PC 789 li laħaq lil dawn iż-żewġ persuni li kienu telqu jiġru u li meta mbagħad PC 789 laħaqhom u ħadhom għal fejn kien hu, huwa għaraf lil wieħed minnhom, iġifieri lill-appellant Peter Paul AZZOPARDI bħala dik il-persuna li kien ra taħrab flimkien mar-raġel l-ieħor. F'paġna 17 PS 1030 ikompli jixhed kif huwa ra b'għajnejh stess lill-appellant AZZOPARDI jaħrab minn ġewwa dik id-dura li kienet imqabbda ma' mansab li kien armat bix-xbiek ikkargati u kien hemm ukoll għasfur ġo gabjetta:

> Qorti: Mela, inti fix-xhieda tiegħek, għedt illi rajt lil *qua imputat* jaħrab minn fuq mansab.
> Xhud: Eżatt.
> Qorti: Iddeskrivili dak il-mansab.
> Xhud: Mansab kien armat bix-xbiek ikkargati, kien hemm xi għasafar imdawrin miegħu wkoll, hemm dura, l-persuni kif raw il-pulizija, ħarġu malajr għaddew minn fuq l-istess mansab li qed ngħidlek....

Qorti: Mela, fuq dan il-mansab partikolari, għax issa qed tuża l-plural, kemm kien hemm persuni?
Xhud: Kien hemm wieħed ġod-dura u l-ieħor kien viċin. Ta' ġod-dura ħareġ jiġri u qabdu jiġru flimkien imbagħad. Ħdejn xulxin.
Prosekuzzjoni: Min kien ġod-dura?
Xhud: Is-Sinjur li hawn hawnhekk.

31. U fir-rigward tad-deskrizzjoni ta' din id-dura li minnha ra lill-appellant jaħrab jiġri, huwa xehed hekk:

Prosekuzzjoni: U f'din id-dura, x'kien hemm ġo fiha?
Xhud: Dura fejn kellha ħabel tal-qlib li jagħti għal fuq il-mansab bi xbieki armati kkargati.

32. Issa, l-appellant jargumenta li l-Prosekuzzjoni ma ressqet l-ebda prova li din kienet 'active trapping site' u fi kwalunkwe każ ma rnexxilhiex tipprova rabta bejn dak il-mansab u l-persuna tal-appellant. PS 1030 li xehed fil-Qorti stqarr li l-appellant kien dak ir-raġel li mal-wasla tal-Pulizija deher jistkenn f'dura mqabbda ma' mansab ikkargat u li kif lemaħhom fuq il-post telaq jiġri flimkien ma' raġel ieħor. Dan tennieh ukoll in kontro-eżami f'paġna 21 fejn xehed hekk:

Difiża: Kemm sibtu għasafar fil-mansab?
Xhud: Għandi miktub. Mela, ħa noħroġ ir-rapport, għax erġajt daħħaltu f'postu. Kellu *apparel* ġo gabjetta. Il-mansab tiegħu, tas-Sur Azzopardi, kellu vireg, kellu x-xbiek, u kellu apparel.

33. Għaldaqstant, minn dawn il-provi, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tikkonkludi li dak il-mansab - li kien imqabbad ma' dik id-dura fejn PS 1030 lemaħ lill-appellant AZZOPARDI qabel ma' dan telaq jiġri minn fuq il-post - bħala li kien mansab kien qiegħed jintuża għall-insib fi staġun li kif xehed Thomas Borg in rappreżentanza tal-WBRU, kien magħluq għall-insib. U għad li l-appellant ma ffirmax l-irċevuta tal-oġġetti elevati mill-Pulizija għaliex ċaħad li dak il-mansab ikkargat kien qiegħed jagħmel użu minnu hu, din il-Qorti tqis li dik il-Qorti setgħet ukoll legalment u raġonevolment tikkonkludi li dak il-mansab kien taħt il-kontroll tal-appellant u dan peress li PS 1030 jixhed bil-ġurament li huwa ra u lemaħ lill-appellant fid-dura li magħha kien imqabbad dan il-mansab u mhux lil ħaddieħor.

34. Ix-xiehda ta' PS1030 kienet ċara u konsistenti rigward il-fatt li huwa ra b'għajnejn stess lill-appellant f'dik id-dura u mhux lil xi raġel ieħor. PS 1030 ma jagħtix għalxiex wieħed jiddubita mill-

identifikazzjoni tiegħu tal-appellant. Anzi huwa jżid jgħid li baqgħa jsegwi l-ħarba tal-appellant u tar-raġel l-ieħor li kien miegħu minn ċerta distanza għal madwar erbgħin, ħamsa u erbgħin metru sakemm tgħattew. F'paġna 20 tal-atti proċesswali jixhed li għall-madwar erbgħin metru ma qalax għajnejh minn fuq il-kollega tiegħu PC 789 li kien telaq jiġri wara dik il-persuna li kien ra fid-dura iġifieri lill-appellant AZZOPARDI u l-persuna l-oħra li ra fil-viċinanzi tiegħu.

35. PS 1030 jikonferma wkoll li meta PC 789 mar lura ħdejh flimkien mal-persuni li kien qiegħed jiġri warajhom, huwa għaraf lill-appellant AZZOPARDI bħala dik il-persuna li kienet fid-dura li kienet imqabda ma' mansab attiv u/jew ikkargat għall-insib. Tant kien attiv dan il-mansab li minnu huwa ra lill-appellant jaħrab minnu li PS 1030 jsejjaħlu kellu l-vireg u kellu x-xbiek. B'dan huwa ried ifisser li l-vireg huma l-mansab meja jkun **fully loaded**. Din il-verżjoni ta' PS 1030 kienet ikkorraborata bix-xhieda ta' PC 789 mogħtija permezz tal-affidavit esebit f'paġna 9 tal-atti proċesswali.

36. Apparti minn hekk il-fiduċja li tispira x-xiehda ta' PS 1030 quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) dwar kemm kienet korretta l-identifikazzjoni tal-appellant bħala li kienet dik il-persuna li kienet qiegħda tonsob illegalment minn dik id-dura bil-mansab fully loaded hija wkoll dovuta wkoll għall-fatt li PS 1030 kien kapaċi **bi preċiżjoni jiddistingwi** l-persuni kollha li l-Pulizija sabuhom jonsbu fl-akkwati dakinhar tal-11 ta' Marzu 2021.

37. F'paġna 19 tax-xhieda tiegħu PS 1030 jiddistingwi bejn dik il-persuna li l-Pulizija ltaqgħet magħha tal-ewwel u li ħarbet minn fuq il-post b'vettura, dik il-persuna li rnexxilu jaqbad PS 1030, u l-appellant u tal-kuġin tiegħu u li kienu deskritti bħala dawk li ħarbu jiġru lejn l-għelieqi u li ġew imwaqqfa minn PC 789 ftit wara. Minbarra dawn in-nies ma jissemma li kien hemm ħadd iżjed. PS 1030 fix-xhieda tiegħu jgħid:

> Qorti: Orrajt.
> Xhud:...fejn kien hemm il-persuna l-oħra, li dan kien ħa jaqbad jiġri, pero' nzerta fih raġel, għajja mill-ewwel, u waqaf minn jeddu, qalli, 'Qbadtuni, m'hemmx x'tagħmel'.
> Qorti: Mela, dan il-persuna, li inti qed tgħid għejja mill-ewwel u 'Qbadtuna' dak min żammha minnkhom?
> Xhud: Dak qgħadt jiena miegħu.
> .../....
> Qorti: Mela dak ejja nsemmuh *Person A* għalissa.
> Xhud: *A.* Issa

Qorti: Dak *Person A* kellu x'jaqsam ma' dan il-mansab li ddeskrivejt lili?
Xhud: Le. Dak mansab ieħor.[10]
..../....
Xhud: Dak il-ħin stess, żewġ għelieqi 'l isfel, kien hemm persuna oħra, leħaq tela' ġo karozza oħra, u ħarab minn fuq il-post b'karozza, li mbagħad ġibna lura l-informazzjoni min kien u għarafnieh. Huwa każ ieħor. *Person B.*
Qorti: *Person B?*
Xhud: ..li huwa mansab ieħor. M'għandux x'jaqsam ukoll.
Qorti: Orrajt. Tajjeb.
Xhud: U s-Sinjur, *Person C,* kien viċin ħafna ta' dan li fih raġel, ta' *Person A,* għalqa ħdejh, li sakemm qed naqbdu dan ir-raġel u qgħadt miegħu, komplew jiġru, u qabadhom il-kollega tiegħi.
Qorti: *Person C* imħarrek għal Ġunju. Insejt x'jismu bħalissa....

38. Mill-banda l-oħra din il-Qorti setgħet tara li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet tqis lix-xiehda tal-appellant bħala li kienet ftit li xejn kredibbli. L-appellant ibbaża d-difiża tiegħu biss fuq iċ-ċaħda li huwa kien qiegħed fuq is-sita tal-mansab u dura – ħaġa li kienet kontradetta mix-xiehda ta' PS 1030 mistqarra b'konsistenza u kjarezza. PS 1030 sostna li l-appellant kien qiegħed f'dura fuq sit fejn kien hemm mansab bil-vireg 'fully loaded', bil-mollol, xbieki u għasfur għat-taħrik.

39. Fil-bidu nett l-appellant irrilaxxja dikjarazzjonijiet mal-Pulizija li però rriżultaw li kienu jvarjaw meta mqabbla ma' dak li xehed quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta). Peress li minn paġna 24 tal-atti proċesswali jirriżulta li l-appellant ingħata d-dritt li jikkonsulta ma' avukat tal-fiduċja tiegħu qabel ma ttieħed lilu xi forma ta' dikjarazzjoni iżda wkoll ġie offrut lilu d-dritt li jkollu avukat preżenti fil-mument illi jkun qiegħed jiġi mitkellem mill-Pulizija, bl-appellant jirrifjuta illi jagħmel dan tant li ffirma volontarjament dikjarazzjoni b'rabta ma' dan ir-rifjut, u peress li l-appellant fl-ebda ħin ma kkontesta l-validita ta' dawk l-istqarrijiet mogħtija minnu lill-Pulizija fl-istadju bikri tal-investigazzjoni, din il-Qorti tqis li dawn id-dikjarazzjonijiet magħmula mill-appellant huma kemm in konformita' mal-Liġi kif ukoll ammissibbli f'dawn il-proċeduri biex b'hekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet ukoll tagħmel użu minnhom biex tara kemm u safejn l-appellant kien konsistenti fi kliemu.

40. Meta huwa xehed quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) għall-ewwel semma' li kien jinsab Miġraħ Il-Ferħa għaliex hu u l-kuġin

[10] Enfasi ta' din il-Qorti.

tiegħu Carmel Azzopardi kienu ta' spiss jinżlu hemmhekk sabiex jistadu għall-vopi iżda li peress li raw il-baħar imqalleb, iddeċidew imorru jaqtgħu l-ful minn għalqa ta' persuna li trabba' magħha f'dawk l-għelieqi u li allura kien ilu jafu minn ċkunitu. Mill-affidavit ta' PC 789 jirriżulta li fil-bidu l-appellant kien qal lill-Pulizija li kien qiegħed fl-għelieqi sabiex jaqta' l-ful u li l-għelieqi minn fejn kien qiegħed jaqta' l-ful **ma kienx jaf ta' min huma**. Għall-bidu lanqas ma semma' li kien qiegħed hemmhekk għas-sajd. Din il-verżjoni li kien hemmhekk għas-sajd tal-vopi ħareġ biha l-ewwel darba meta xehed fil-Qorti iktar minn sena wara l-akkadut. Dan l-istess ikkonfermah PS 1030 meta xehed f'paġna 16 tal-atti proċesswali:

> 'Kif tajtu d-dritt tal-avukat, jiena staqsejtu, għedtlu, 'Għalfejn kont qiegħed fuq mansab u ħrabt kif rajt il-pulizija?', fejn huwa qalli li ma kienx qed jonsob u ma kienx ħarab, iżda ġera ġirja sal-għalqa biex jaqta' xi ful u *on the way,* iltaqa' ma' kuġinuh Carmel, li qabad jiġri miegħu fuq il-post u qagħdu jaqtgħu l-ful flimkien. Staqsejtu jekk il-ful li kien qed jaqta', fejn kienet din l-għalqa, jekk kinetx tiegħu, pero' qalli, 'Le, qall, ' L-għalqa ma kinitx tiegħi,' qalli, 'Mort naqta' l-ful ġo għalqa ta' xi ħadd li ma nafx min hu'.

41. L-appellant ċaħad ukoll kategorikament li kien hu dak li PS 1030 ra jaħrab mid-dura u nnega wkoll dak li xehed PC 789 fl-affidavit tiegħu meta qal li l-appellant kien wieħed minn dawk iż-żewġ persuni li PS 1030 ra jaħrab minn fuq il-mansab ikkargat.

42. Di piu', l-appellant esebixxa serje ta' ċertifikati mediċi li juru li huwa ġie operat f'qalbu u li għalhekk kien impossibbli illi jiġri l-ġiri li xehdu dwaru l-Pulizija. Iżda din il-prova mhix suffiċjenti sabiex issaħħaħ il-verżjoni tal-appellant daqskemm mhix b'saħħitha sabiex ixejjen il-verżjoni konsistenti ta' żewġ uffiċjali tal-Pulizija li xehdu kif l-appellant ħarab minn fuq il-post. Di fatti jirriżulta wkoll li PC 789 wasal sabiex jaqbad lill-appellant u lil kuġin tiegħu għaliex dawn effettivament waqfu 'jieħdu n-nifs'. Din il-Qorti ma tafx b'liema veloċità kienu qegħdin jiġru l-appellant u kuġinuh. Iżda s-sens komun jagħtik x'tifhem li kienu qegħdin jitħarku b'pass mgħaġġel konsoni ma dak li nies tal-eta tagħhom ikun possibbli għalihom, liema pass kien mgħaġġel biżżejjed biex f'ċertu punt huma ħassew il-ħtieġa li jieqfu u jieħdu n-nifs.

43. **Għaldaqstant, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib ħtija fl-appellant fir-rigward tal-ewwel u tar-raba' imputazzjonijiet hekk miġjuba kontra l-appellant.**

Ikkunsidrat

44. Illi għal dak li jirrigwarda t-tielet imputazzjoni, din hija bbażata fuq il-ksur tad-dispożizzjonijiet tar-Regolament numru 4(1)(a) tal-L.S. 549.42, Regolamenti dwar il-Konservazzjoni tal-Għasafar Selvaġġi u taqra bil-mod segwenti:

> 4.(1) Kull speċi ta' għasfur li jinsabu fis-selvaġġ b'mod naturali hija protetta. Bla ħsara għad-dispożizzjonijiet tar-regolamenti 5, 8 u 9, ebda persuna m'għandha:
> (a) tikkaċċja jew tipprova tikkaċċja, tieħu jew tipprova tieħu xi għasfur li huwa protett taħt dawn ir-regolamenti, jekk mhux skont dawn ir-regolamenti u skont il-kondizzjonijiet ta' kull liċenzja li tingħata taħtha.

45. Illi l-oġġett tutelat b'dan ir-reat huwa l-għasfur li jinsab fis-selvaġġ, kategorija ta' għasafar li għalkemm mhux skedata tkun tinsab fis-selvaġġ b'mod naturali. L-unika deroga permessa għal dik il-projbizzjoni ġenerali preskritta fir-Regolament numru 4(1)(a) kif ingħad hija l-liċenzja speċjali li tinħareġ lill-persuna awtorizzata li tkun applikat għaliha skont dak li hemm imniżżel fid-dispożizzjonijiet tar-Regolament numru 9 tal-L.S. 549.42.[11]

46. Issa fil-każ in diżamina, kif ingħad, din il-Qorti tqis li l-ewwel u r-raba' imputazzjoni jirriżultaw ippruvati in kwantu mill-provi prodotti rriżulta li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment tikkonkludi li ġie ppruvat sal-grad rikjest mil-Liġi li l-appellant dakinhar tal-11 ta' Marzu 2011 kien qiegħed fuq il-post misjub mill-Pulizija mhux biex jaqta' l-ful jew jistgħad iżda kien qiegħed jagħmel użu minn mansab ikkargat, 'fully loaded' bi skop li jittenta jaqbad u jieħu għasfur li għax jgħix fis-selvaġġ, huwa allura meqjus protett skont il-Liġi.

47. Jirriżulta wkoll mix-xhieda ta' Thomas Borg li għad li l-appellant kellu liċenzja ġenerali għall-insib u għall-kaċċa u dan fi staġun miftuħ għall-kaċċa u għall-insib, huwa ma kellu l-ebda liċenzja speċjali b'deroga ai termini tar-Regolament numru 9 kif ingħad.

48. **Magħmula dawn il-kunsiderazzjonijiet, din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment kif ukoll**

---

[11] Skont ir-regolament numru 5 huwa permess ukoll l-ikkaċċjar ta' ċertu għasafar b'deroga għar-restrizzjoni kontenuta fir-Regolament numru 4 tal-L.S. 549. 42.

raġonevolment issib ħtija fl-appellant anki fir-rigward tat-tielet imputazzjoni dedotta kontra l-appellant.

Kunsiderazzjonijiet magħmula b'rabta mat-tielet aggravju dwar il-lok imniżżel fiċ-ċitazzjoni.

49. F'dan it-tielet aggravju l-appellant jilmenta mhux daqstant illi hemm żball fiċ-ċitazzjoni/komparixxi fis-sens illi ġie indikat lok b'ieħor u li allura teżiti diskrepanza bejn il-lok indikat fiċ-ċitazzjoni u dak li jemerġi mill-provi miġjuba u mismugħa quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta); iżda jippretendi li ċ-ċitazzjoni jkun fiha indikazzjoni li l-lok ta' Miġra l-Ferħa li jissemma' fix-xhieda mogħtija mill-Uffiċjali tal-Pulizija – PS 1030 u PC 789 – jinsab ġewwa r-Rabat Malta hekk kif iċ-ċitazzjoni ssemmi biss il-lok bħala r-Rabat u bnadi oħra f'dawn il-Gżejjer iżda ma ssemmix ukoll iż-żona magħrufa bħala Miġra l-Ferħa.

50. Storikament iċ-ċitazzjoni kienet titqies li sservi biss bħala 'avviso a comparire' u għalhekk nuqqas ta' preċiżjoni fil-partikolaritajiet kif hemmhekk redatti ma kinux iwassalu għall-ebda irregolarita' proċedurali soprattutto għaliex una volta l-ġudikabbli jkun deher quddiem il-Qorti u ssuġġetta ruħu għall-ġudizzju tagħha, il-funzjoni tal-'avviso a comparire' ikun ġie eżawrit. Din l-iskola ta' ħsieb, huma dawk il-partikolaritajiet li jirriżultaw mill-provi miġjuba u/jew mill-kwerela magħmula li għandhom jipprevalu fuq dawk il-partikolaritajiet li jitniżżlu fiċ-ċitazzjoni f'proċeduri sommarji, sakemm varjazzjoni/diskrepanza, ma tkunx ta' ċerta entita' li tippreġudika s-sostenibilita' tal-imputazzjonijiet.[12]

51. Din il-posizzjoni legali relattiva għall-istatus legali taċ-ċitazzjoni bħala merament avviso a comparire baqgħet tiġi segwita mill-Qrati Maltin kostantement, inkluż kważi verbatim mill-Imħallef Wallace Gulia fil-kawża **Il-Pulizija vs Noel Zarb Adami** deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta nhar id-19 ta' Ġunju 1989.

---

[12] Ara il-kawża deċiża nhar il-15 ta' Ottubru 2019 minn din il-Qorti hekk kif preseduta fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Emmanuele Azzopardi** fejn din il-Qorti daħlet in funditus fuq l-iter storiku li għamlu l-Qrati nostrana dwar l-interpretazzjoni li għandha tingħata lid-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 360(2) tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

52. Fil-kawża **Il-Pulizija vs Godwin Agius** deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta nhar id-9 ta' Jannar 2003 kienet ukoll għamlet riferenza għal diversi sentenzi preċedenti u qalet hekk:

> 6. Dwar l-ewwel aggravju din il-Qorti tirreferi ghal dak li qalet din l-istess Qorti fis-sentenza fl-ismijiet Il-Pulizija v. Mario Bezzina moghtija fis-26 ta' Mejju 2004: "F'dan ir-rigward huwa rilevanti s-subartikolu (2) ta' l-artikolu 360 tal-Kodici Kriminali li jipprovdi:
>
> "'Ic-citazzjoni ghandha ssemmi car il-persuna mharrka, u ghandu jkun fiha, fil-qosor, il-fatti ta' 1- akkuza, bil-partikularitajiet ta' zmien u ta' lok li jkunu jinhtiegu jew li jkunu jistghu jinghataw.'
>
> "Issa l-gurisprudenza kostanti tal-Qrati taghna hi fis-sens li c-citazzjoni in kwistjoni mhix hlief avviz lill-imputat biex jidher quddiem il-Qorti. Fis-sentenza moghtija minn din il-Qorti (diversament presjeduta) fl-ismijiet IlPulizija vs Joseph Buttigieg fil-25 ta' Lulju 1994, intqal:
>
> "'L-insenjament tal-qrati taghna, kemm dawk superjuri kif ukoll inferjuri, hu tista' tghid univoku u gie kristallizzat fis-sentenza tal-Qorti Kriminali (li allura kienet tisma' appelli mill-qrati inferjuri) tas-6 ta' Dicembru, 1948 fl-ismijiet Il-Pulizija v. Arthur S. Mortimer A. & C.E. (Vol.XXXIII.iv.758) li dahlet ukoll fl-origini tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 360, introdott fl-1911. Brevement, ic-citazzjoni ma hi xejn hlief avviz jew ordni sabiex il-gudikabbli jidher quddiem qorti inferjuri fil-hin u data li jigu indikati lilu, minflok ma jingieb quddiem dik il-qorti taht arrest (Art.360(1)). Din ic-citazzjoni ma hix il-bazi tal-akkuza, bhalma hu l-kaz tal-att ta' akkuza quddiem il-Qorti Kriminali. L-akkuza jew imputazzjoni tigi profferita fil-qorti inferjuri meta tinqara mill-prosekuzzjoni: 'La vera imputazione si deduce contro l'imputato dalla prosecuzione dinanzi alla Corte stessa. La lotta fra la prosecuzione e l'imputato non si impegna per mezzo della citazione, ma si impegna per mezzo della querela, della esposizione dei fatti che seguono innanzi alla Corte per parte dell'ufficiale prosecutore' (ara sentenza citata, pagna 761). Dan ifisser li galadarba l-persuna mharrka effettivament tidher quddiem il-qorti, il-funzjoni principali tac-citazzjoni (ghax hemm funzjonijiet ohra, bhal, per ezempju, li l-imputat ikun jaf biex qed jigi akkuzat sabiex ikun jista' jiddefendi ruhhu sew, kif ukoll l-interruzzjoni tal-preskrizzjoni) tkun giet ezawrita (ara f'dan is-sens ukoll is-sentenza ta' din il-Qorti tad-19 ta' Gunju, 1989 fl-ismijiet Il-Pulizija vs Noel Zarb Adami)."
>
> "U bhalma qalet din il-Qorti (diversament presjeduta) fis-sentenza moghtija fl-4 ta' Novembru 1994 fil-kawza fl- ismijiet Il-Pulizija vs Emanuel Buttigieg:
>
> "'Id-dettalji msemmijin dwar il-fatti ghandhom jigu ndikati fiha mhux ghall-fini tal-validita' taghha, jew tal- proceduri, kompriza s-sentenza, li jsegwuha, izda ghall-fini ta' pratticita' u ta' evitar ta' telf ta' zmien, u cioe` biex l-imputat x'hin jidher quddiem il-Qorti jkun jaf fuqhiex ikun gie mharrek, u hekk dakinhar stess li jidher ikun preparat biex jiddefendi ruhu ghall- imputazzjoni dedotta. "
> '..... "

‘Dan kollu premess ifisser li c-citazzjoni li jkun fiha l- ordni lill-imputat biex jidher quddiem il-Qorti tal- Magistrati qatt ma tista’ tkun nulla, kemm jekk tkun tikkontjeni kif ukoll jekk ma tikkontjenix dettalji korretti jew skorretti tal-fatti. F’ebda kaz dik ic- citazzjoni ma ggib in-nullita’ talproceduri sussegwenti, kompriza s-sentenza.”

“Is-subartikolu (2) ta’ l-artikolu 360 tal-Kodici Kriminali jirrikjedi biss li ccitazzjoni jkun fiha l-fatti ta’ l-akkuza. Fis- sentenza taghha fl-ismijiet Il-Pulizija vs Philip Schembri moghtija fit- 18 ta’ Novembru 1994 minn din ilQorti (diversament presjeduta), gie spjegat:

“‘Dawn il-fatti, naturalment, iridu juru b’mod car ir-reat li tieghu l-persuna tkun qed tigi imputata, minghajr il- htiega ta’ tigbid ta’ kliem jew immaginazzjoni, jigifieri b’mod li l-imputat ikun jaf ta’ liema reat jew reati qed jigi akkuzat u ghal liema reat jew reati jrid iwiegeb.’”

53. Aktar reċentement, il-Qrati ta’ Ġustizzja Kriminali Maltin, anki minħabba l-iżvilupp ta’ kultura iktar attenta għas-salvagwardja tal-jeddijiet tal-persuna akkużata sa mill-mument illi din tkun għadha biss suspettata, għalkemm baqgħu jikkonsidraw liċ-ċitazzjoni bħala ‘avviso a comparire’, mill-banda l-oħra bdew jagħtu iżjed piż lil dan id-dokument bħala li jirrappreżenta l-bażi akkużatorja kontra l-ġudikabbli; u in kwantu tali ċ-ċitazzjoni ġiet ritenuta meħtieġa li kemm jista’ jkun tagħti indikazzjoni ċara u preċiża ta’ dawk il-partikolaritajiet li jsawru r-reat/reati li tagħhom l-imputat ikun mixli. Biss, il-pożizzjoni tibqa’ illi impreċiżjonijiet u diskrepanzi bejn ir-redazzjoni taċ-ċitazzjoni u l-provi li jemerġu mill-atti tal-proċediment, ma jwasslux għan-nullita’ taċ-ċitazzjoni jew tal-imputazzjoni diment li l-impreċiżjoni jew id-difett ma tkunx/ikunx tali li jolqot il-bażi stess tal-imputazzjoni b’mod tali li jrendieha inkomprensibbi, insikura u għaldaqstant, insostenibbli. Ikun jinkombi fuq il-Prosekuzzjoni illi titlob u tagħmel id-debita korrezzjoni taċ-ċitazzjoni sabiex din tkun tirrifletti l-provi miġjuba u mismugħa. Il-ġudikabbli mbagħad għandu dritt li jitlob differiment, anki f’kawżi ta’ natura sommarja fejn l-ispeditezza titlob li s-sentenza tingħata kif jispiċċa’ s-smiegħ tal-kawża, dan sabiex huwa jkun jista’ jirregola ruħu u jipprepara aktar adegwatament id-difiża tiegħu. Addirittura tali korrezzjoni taċ-ċitazzjoni tista’ ssir mill-Prosekuzzjoni anki wara li tkun għalqet il-provi tagħha.[13]

54. Minkejja l-iżviluppi li saru fil-kompetenza tal-Qorti tal-Maġistrati, u fil-kamp tad-drittijiet tal-bniedem, il-Liġi Maltija xorta baqgħet imfassla fuq il-prinċipji li Prosekuzzjoni għandha l-obbligu li

[13] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali **Il-Pulizija v. Joseph Zahra** tal-05/08/2003, **Il-Pulizija v. Joseph Zammit** tat-13/01/2016 u **Il-Pulizija v. Alfred Grixti** tas-26/03/2018.

tinvestiga u tixli lil persuni suspettati li jkunu wettqu reati kriminali li jkunu jaqgħu taħt il-kompetenza oriġinali tal-Qorti tal-Maġistrati jew bl-arrest jew bil-mezz taċ-ċitazzjoni skont il-każ. Il-Liġi regolanti ċ-ċitazzjoni u l-konsegwenti proċedura applikabbli baqgħet sostanzjalment l-istess minkejja d-differenza fil-kompetenza aktar il-fuq imsemmija. Ladarba l-Prosekuzzjoni tixli, hija għandha r-responsabbilta' li tara li dak li tixli bih ikun korrett. Jekk iċ-ċitazzjoni jkun fiha ineżattezzi jew żbalji, dawn fihom infushom ma jġibux in-nullita taċ-ċitazzjoni jew tas-sentenza. Iżda l-Uffiċjal Prosekutur għandu dmir li jara li jekk ikun hemm tali żbalji jew ineżattezzi, dawn għandhom jiġu korretti. Dan huwa possibbli u l-ġurisprudenza relattivament reċenti issaħħaħ dan. Fil-fatt fil-kawża fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Glen Debattista** tat-23 ta' Diċembru 2003 din il-Qorti diversament presjeduta saħqet hekk:

> L-appellant ghandu bazikament tlett aggravji, li ser jigu kkunsidrati seriatim. L-ewwel aggravju hu fis-sens li "l- akkuza" kienet nulla, u dan peress li fic-citazzjoni ma kienx hemm indikazzjoni "tal-fatti" kif preskritt fl-Artikolu 360(2) tal-Kodici Kriminali. Dan l-aggravju hu infondat u jirrazenta l-fieragh. Kif spiss gie ritenut minn din il-Qorti – u kif inhi, del resto, prassi inveterata – ir-rekwizit ta' "il-fatti ta' l-akkuza", imsemmija fissubartikolu (2) tal-Artikolu 360, ikun sodisfatt jekk il-prosekuzzjoni tuza ilkliem testwali tad-disposizzjoni tal-ligi li tohloq ir-reat li jkun qed jigi ipotizzat bl-imputazzjoni. Huwa veru li l-prosekuzzjoni setghet, ghal aktar kjarezza, tghid fl-imputazzjoni li l-att awtentiku u pubbliku in dizamina kien licenzja ta' vettura (il-kelma "licenzja" tissemma biss fit-tieni imputazzjoni); pero` tali karenza ma ggibx in-"nullita`" tal-akkuza – sia jekk ta' l-akkuza (jew, ahjar, imputazzjoni) per se u sia jekk tac-citazzjoni. Kif ukoll gie ritenut diversi drabi, minkejja l-emenda introdotta bl-Ordinanza IX ta' l-1911, ic- citazzjoni baqghet xorta wahda semplici "avviso a comparire" u mhux il-bazi ta' l-imputazzjoni; l-imputazzjoni tigi formalment maghmula fl-istadju kontemplat fis- subparagrafu (i) tal-paragrafu (i) tal-Artikolu 374 tal-Kodici Kriminali, rez applikabbli ghal proceduri ex officio bil- paragrafu (c) tal-Artikolu 375 (u fil-kaz tal-Qorti Istruttorja, meta r-rapport jigi konfermat bil-gurament fl-istadju kontemplat fl-Artikolu 390(1)). L-iskop tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 360 hu sabiex l-imputat ikun mill-bidu nett f'posizzjoni li jkun jista jiddefendi ruhhu adegwatament, b'mod ukoll li f'kawzi sommarji huwa jressaq il-kaz u l- provi tieghu fl-istess gurnata li jitressaq quddiem il-qorti u s-sentenza tinghata wkoll f'dik il-gurnata (Art. 377(1)). Ghalhekk, jekk "il-fatti ta' l-akkuza" ikunu gew redatti b'tali mod li l-imputat ma jkunx jaf b'xhiex qed jigi verament akkuzat, sia ghal dawk li huma fatti u sia ghal dik li hija ligi, huwa jista' jew igib din il-lanjanza a konjizzjoni tal-qorti sabiex il-qorti tordna lill-prosekuzzjoni tkun aktar cara jew, wara li l-prosekuzzjoni tkun ghalqet il-kaz taghha – u allura l-imputat ikun certament jaf x'inhuma l-fatti li jkunu qed jigu imputati – jitlob differiment biex ikun jista' jipprepara d-difiza tieghu. Mid-diversi verbali registrati quddiem il-Qorti Inferjuri imkien ma hemm l-icken indikazzjoni li l-appellant, allura imputat, ma kienx jaf, jew ma setax ikun jaf wara d-deposizzjoni tax-xhieda principali WPS Marisa Bartolo u l-

Ispettur Stephen Mallia, x'kienu l- fatti li kienu qed jigu imputati fil-konfront tieghu. Ghalhekk ukoll b'ebda mod ma jista' jinghad li l-appellant gie pregudikat fid-difiza tieghu. Fl-ahharnett il-Qorti tosserva li l-posizzjoni hija differenti meta si tratta tal-forma aktar solenni tal-Att ta' Akkuza fil-Qorti Kriminali – hawn il- legislatur kjarament jiddistingwi bejn "il-fatt li jikkostitwixxi r-reat" u "r-reat kif migjub jew imfisser fil-ligi" – paragrafi (c) u (d) tal-Artikolu 589. Pero` anke hawn tista' issir korrezzjoni skond ma jipprovdi l-Artikolu 597 tal-Kodici Kriminali, salv ghas-sitwazzjoni prevista fil-proviso tas-subartikolu (5) tal-Artikolu 449. Konsegwentement dan l-aggravju qed jigi respint.

55. Ukoll, fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Joseph Zahra** deċiż nhar il-5 ta' Awwissu 2003, ġie mistqarr hekk:

L-ewwel aggravju ta' l-appellant hu, bazikament, fis-sens li huwa ma setax jinstab hati skond l-imputazzjonijiet kif dedotti peress li dawn l-imputazzjonijiet kienu nieqsa mid- dettalji mehtiega dwar il-post, il-hin u c-cirkostanzi li fihom sehhew l-allegati reati. Dan l-aggravju hu wiehed fieragh. Huwa veru li l-imputazzjonijiet ma kienux redatti bl-aktar mod felici u li r-referenza ghall-"post", "hin" u "cirkostanzi" f'kull imputazzjoni ma hi xejn cara. **Pero`, kif din il-Qorti kellha l-okkazzjoni li tosserva diversi drabi, in-nuqqas ta' xi rekwizit imsemmi fis-subartikolu (2) tal-Artikolu 360 ma jwassalx ghan-nullita` tac-citazzjoni (jew tal-imputazzjoni jew imputazzjonijiet) u anqas ma jwassal necessarjament ghall-liberazzjoni ta' dak li jkun. Jekk, minhabba l-mod kif inhuma redatti l-imputazzjonijiet, l-imputat ma jkunx jista' jiddefendi ruhhu adegwatament huwa jista' jgib dan l- ilment a konjizzjoni tal-qorti biex din tiehu l-mizuri necessarji. Jista' wkoll, wara li jkun sema' l-provi tal-prosekuzzjoni, jitlob differiment jew posponiment biex ikun f'posizzjoni li jaghmel id-difiza tieghu, minflok ma jghaddi ghad-difiza minnufih wara l-kaz tal-prosekuzzjoni**[14], kif suppost li jsir f'kull kawza (ara, in partikolari, l-Artikoli 374, 375 u 377(1) tal-Kodici Kriminali). S'intendi, tali differiment jew posponiment ghandu jinghata b'cirkospezzjoni kbira u biss f'kazijiet fejn ikun hemm xi nuqqas fil-mod kif il- prosekuzzjoni tkun ressqet l-imputazzjonijiet jew ikkonduciet il-kaz taghha, liema nuqqas ikun verament jista' jippregudika lill-imputat, ghax altrimenti facilmment jigri li l-kawza sommarja ma tibqa' sommarja xejn. Huwa proprju ghalhekk li l-Artikolu 360(2) jghid li c-citazzjoni ghandha jkollha certi dettalji, u cioe` sabiex l-imputat jigi preparat f'ewwel jum tas-smigh bid-difiza u bil-provi tieghu in difeza, u l-kawza tkun tista' tinqata' f'dik l-ewwel gurnata tas-smigh.

56. Imbagħad, għal dak li jirrigwarda d-diskrepanzi li jemerġu waqt is-smiegħ tal-kawża, jingħad **li mhux kull diskrepanza** li tkun tirriżulta bejn l-akkuża kif ifformulata fiċ-ċitazzjoni u l-evidenza kif temerġi mill-provi, għandha twassal għal xi forma ta' dritt li l-imputat jiġi liberat jew li l-imputazzjonijiet jiġu ddikjarati bħala difettużi in

[14] Enfasi ta' din il-Qorti.

kwantu ma jirrispekkjawx il-formalitajiet ippostulati fl-Artikolu 360(2) tal-Kodiċi Kriminali. Biex dan ikun jista' jseħħ jeħtieġ neċessarjment jirriżulta li d-diskrepanza bejn dawk id-dettalji misjuba fiċ-ċitazzjoni u l-provi riżultanti tkun waħda tant sostanzjali li addirittura twassal sabiex jiġu spostati l-parametri tal-azzjoni kriminali b'mod li l-azzjoni proposta mill-Prosekuzzjoni ma tkunx tista' titmexxa 'il quddiem kontra l-ġudikabbli. Huwa għalhekk illi sabiex tiġi mistħarrġa din il-preġudizzjali, tkun teħtieġ li ssir analiżi approfondita ta' fatturi bħalma huma:

(i) Jekk id-diskrepanza tkunx tolqot is-sustanza tal-imputazzjoni kif miġjuba in kwantu l-impreċiżjoni tkun tikkonsisti f'partikolarita' li tibdel in-natura tal-imputazzjoni kontra l-imputat daqskemm il-parametri tal-azzjoni kriminali nnifisha;
(ii) Jekk il-Prosekuzzjoni talbitx, tempestivament, li ssir korrezzjoni sabiex iċ-ċitazzjoni tkun tirrifletti dak li jemerġi mill-provi;
(iii) Jekk l-imputat ikunx ingħata biżżejjed żmien sabiex jipprepara adegwatament id-difiża tiegħu permezz tal-istrumenti disponibbli fil-Liġi fosthom permezz ta' talba ta' differiment sabiex ikun jista' jirregola ruħu fid-dawl tal-korrezzjoni li tkun saret mill-Prosekuzzjoni, kontro-eżamjiet akkurati tax-xhieda u produzzjoni ta' dawk il-provi min-naħa tiegħu li jkollhom bħala skop li jattakkaw dawk l-inkonsistenzi u diskrepanzi li jrendu, skont hu, l-imputazzjonijiet daqskemm il-każ kollu, insostenibbli;
(iv) Jekk tali inkonsistenzi ġewx sanati bix-xhieda stess tal-imputat innifsu u/jew minn dik ta' xhieda oħra mressqa mill-Prosekuzzjoni.

57. Illi dan il-każ ma hemmx diskrepanza fil-partikolaritajiet tal-lok indikat fiċ-ċitazzjoni ma' dak li jemerġi mill-provi prodotti. Jirriżulta li l-appellant stess fix-xhieda tiegħu jinsisti li jsejjaħ il-post fejn ġara l-akkadut bħala Miġra l-Ferħa. Din effettivament hija żona li tinsab fil-limiti tal-lokalita' indikata fiċ-ċitazzjoni. Din il-Qorti ma tqisx li f'dan il-każ l-appellant kien ippreġudikat b'mod tali li ma kienx jaf għal liema inċident kien tressaq il-Qorti u li ma setax jipprepara adegwatament id-difiża tiegħu. Lanqas ma jirriżulta li d-Difiża tal-appellant qatt talbet li ssir xi korrezzjoni f'dan is-sens jew talbet differiment sabiex tirregola ruħha. Għalhekk din il-Qorti hija tal-fehma li ma hemm xejn irregolari fiċ-ċitazzjoni kif redatta u lanqas ma huma vvizjati l-

proċeduri b'mod tali li ma setgħetx tinstab ħtija kif instabet fl-imputat qua appellant.

58. **Illi għal dawn ir-raġunijiet, din il-Qorti qiegħda tiċħad it-tielet aggravju tal-appellant.**

Kunsiderazzjonijiet rigward il-Piena Inflitta.

59. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill- Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005:

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
>
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle."
>
> Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed." This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

60. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal- aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell Kandemir u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubbblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l- appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti.

61. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil- prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli għall-offiża in kwistjoni u għaċ-ċirkostanzi tal-ħati u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-**sentenza Ir- Repubbblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti:

> Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirriżultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

62. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza Butler tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

63. Il-piena imposta tidħol fil-parametri legali preskritti mir-Regolament numru 27 tal-L.S. 549.42. Il-multa imposta lanqas ma jista' jingħad li tali hija fil-massimu preskritt fir-regolament 27(2)(a) u (3) tal-imsemmi Liġi Sussidjarja.

64. Is-sospensjoni tal-liċenzja trid tingħata bilfors peress li hija tassattivament imposta mil-Liġi. Tenut kont ta' dak li jgħid ir-Regolamenti 27(a)(a) u (3) imsemmi, il-perjodu ta' sentejn huwa l-inqas perjodu ta' sospensjoni li l-Qorti setgħet timponi kontra l-appellant għall-infrazzjonijiet minnu kommessi tar-Regolamenti numru 4(1)(a), 18(1)(ċ) u 7(1)(i) tal-L.S 549.42.

Għaldaqstant din il-Qorti tqis li d-diskrezzjoni l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) mgħandhiex tiġi ddisturbata f'dan ir-rigward.

Deċide

Għal dawn ir-raġunijiet, din il-Qorti qiegħda tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef